

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 22445-01-20
ת"ע 44249-02-20

בפני כב' השופטת עפרה גיא

תובע ד.ע.
באמצעות בא כוחו- עו"ד אמין בוקאעי

נגד

נתבעים/ מתנגדים 1.האפוטרופוס הכללי במחוז דרום משרדי ממשלה,
999012
2.י.פ.
3.א.פ.
4.מ.פ.
5.מ.א.
הנתבעים 2-5 באמצעות בא כוחם עו"ד ד. קירשנבויס

פסק דין

עניינה של תובענה זו הינה, מהי צוואתה של המנוחה, אמם של הצדדים, הגב' ר.פ. ז"ל (להלן: "המנוחה") אשר נפטרה ביום 21/5/2017. האם הותירה אחריה שני מסמכים שנחזים כצוואתה, האחד, צוואה בעדים מיום 16/12/2013 שנערכה על ידי עו"ד שמואל נגר ונחתמה בפני שני עדים ובמסגרתה הורשה רכושה לכל ילדיה בחלקים שווים (להלן: "הצוואה הראשונה"). השני, מסמך בכתב יד בשפה הפרסית, ללא כותרת, ללא תאריך, אשר לא נחתם בפני עדים ונטען לגביו שהוא צוואה בכתב יד (להלן: "הצוואה השנייה") ובמסגרת ההליך נטען כי המנוחה כתבה במסמך: "אני רוצה לתת לד.פ. (להלן: "התובע" – הוספה שלי- ע.ג.) את המניות של המשרד והבית..." ומשכך, הורשה לו את הבית וזו צוואתה השנייה.

העובדות שאינן במחלוקת

1. למנוחה שמונה ילדים, כאשר חלק מילדי המנוחה נהלו ומנהלים בפניי הליכים נוספים בגין חברה משפחתית העוסקת בהובלות ובעניין זכויות הצדדים בחברה המשפחתית בכלל וחלקם במניות בפרט, ניתן על ידי פסק דין זה מכבר ולכך אף אדרש בהמשך.
2. עוד יצוין כי הצדדים הם חלק מילדי המנוחה ואחים. הנתבעים יקראו להלן "הנתבעים" ו/או "המתנגדים".

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

3. המנוחה כתבה צוואתה הראשונה ביום 16/12/2013. המדובר בצוואה מודפסת שנערכה בפני שני עדים, עו"ד שמואל נגר והגב' גרשי נעמי. במסגרת הצוואה קבעה המנוחה כדלקמן:

"...הנני מצווה את כל רכושי מכל מין וסוג שהוא, בין הקיים ובין שיהיה ברשותי בעתיד, אם בנכסי ניידי ואם בנכסי דלא ניידי, מיטלטלין, דברי ערך, תכשיטים וכספים במטבע ישראלי ובמטבע זר בכל חשבונות בבנקים ו/או בביטוחים כלשהם, הינני מצווה לכל ילדי בחלקים שווים..."

4. משהוגשה בקשה לקיום הצוואה הראשונה בפני כבוד הרשם לענייני ירושה, ניתן ביום 16/09/2018 צו לקיומה והיא תוקפה.

5. התובע הגיש בקשה לביטול הצוואה הראשונה בטענה כי קיימת צוואה שנייה, היא הצוואה שנכתבה בכתב ידה של המנוחה ובסופו של יום לאחר קיום דיון ונוכח הסכמת הנתבעים, היא בוטלה על ידי בפסק דין שניתן במסגרת ההליכים שהתנהלו בפניי בתיקים 44062-1 ו-47534-03-19 ו-44062-1 ו-03-19 והוריתי לתובע להגיש בקשה חדשה לקיום הצוואה השנייה וזה ההליך המתברר בפניי כעת.

6. הצוואה השנייה נכתבה ככל הנראה בכתב ידה של המנוחה ובה נרשם כדלקמן:

"כפרה עליכם הילדים האהובים שלי, ...
ילדי, אתם יקרים לי יותר מהנשמה שלי. מקווה שאלוהים ישמור עליכם מכל רע ויגן עליכם, וכמו שעזרתם לי, מקווה אני שאלוהים יחזק אתכם ויעניק לכם טוב. מקווה אני שתמיד תהיו גאים ותהיו בכבוד.
אני מרוצה מכם, ויהי רצון שגם אתם תהיו רצויים בטוב לפני האלוהים. אני רוצה שלאחר לכתי תחיו ביחד בשלום ולא תיפרדו זה מזה, והאלוהים ישמור עליכם ותחיו חיים טובים בשמחה ובאושר ובפרנסה טובה. תניחו את כל מטלטלי באמצע החדר ותחלקו ביניכם.
בתקופה שאבא היה חולה, פ טרח רבות למען אבא, ואני לא אפרט כל דבר, רק אומר שלקראת מותו, הוא היה מחליף לאבא חיתולים, ותמך בו שלא ייפול.
אני רוצה לתת לד. פ את המניות של המשרד והבית, כי אבא היה אסיר תודה לו.
אהיה כפרתכם ילדים יקרים שלי.
ר".

כאמור לעיל, המסמך נכתב בכתב יד בשפה הפרסית. המסמך תורגם לעברית על ידי נוטריון הבקיא בשפה הפרסית ביום 06/12/2018 ובמסגרת הערותיו ציין כי "המילה 'בית' מופיעה בתחילת שורה 15 בסטייה ימינה מכל יתר השורות". עוד ציין כי "מתחת למילה 'הבית' נכתב הביטוי 'החלק שלי'. מתחת לביטוי 'החלק שלי' נכתבה עוד מילה לא ברורה, ייתכן חלק מהביטוי 'חיתול'".

7. האב המנוח נפטר ביום 10/11/2010 וצו ירושה ניתן בעניין עזבונו ביום 30/07/2019. במסגרת צו הירושה שניתן, נקבע כי כל אחד מילדיו יורש 1/16 מעזבונו ויורשי האם המנוחה, בת זוגו, יורשים 8/16 מהעזבונו.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 22445-01-20
ת"ע 44249-02-20

8. משטענו הנתבעים כי הצוואה מזוייפת הוריתי על מינוי מומחית ולפיכך, מונתה מומחית להשוואת כתב יד ולבדיקת מסמכים, הגב' סימה אנקונינה. בחוות דעתה מיום 29/10/2020 הגיעה המומחית למסקנות הבאות:

א. מאחר והחתימה נשוא המחלוקת (חתימת האם המנוחה על גבי הצוואה השנייה- הערה שלי, ע.ג.) מורכבת מארבע אותיות ומצומצמת בכמות תכונות כתביה יחודיות ומאחר והחתימה כתובה בשם פרטי, לעומת דוגמאות חתימה אחרות של המנוחה שהובאו לעיונה ולאור השוני ככל הנראה בתאריכי הדוגמאות לבין תאריך המסמך, אין ביכולתה ליחס או לשלול את כתיבת החתימה לאם המנוחה.

ב. בתחתית מסמך הצוואה בתחילת השורה האחרונה ישנו קו מחיקה וכתובה מחדש של המילה "חַתְּמָה", (ובתרגום לעברית, המדובר במילה "הבית" – הערה שלי, ע.ג.) אשר נכתבה בדיו שונה מיתר הרישומים במסמך.

טענות הנתבעים/ המתנגדים לקיומה של הצוואה השנייה

9. התובע מסובך כלכלית חייב כספים רבים לרשויות השונות ואף חייב בדמי מזונות לאשתו השנייה עמה התגורר שנים בדירה שכורה.

10. המנוחה אמרה לכלל ילדיה הן במהלך חיי בעלה והן לאחר פטירתו, כי דירתה תועבר לאחר מותה לכלל ילדיה בחלקים שווים ואף ערכה צוואה כאמור ביום 16/12/2013.

11. הצוואה נחתמה על ידי המנוחה על פי בקשתה לאחר שפנתה לאחת מבנותיה ובקשה ממנה שתביא את עורך הדין שלה על מנת שיערוך את צוואתה.

12. לאחר פטירתה נפגשו כל האחים והנתבע 2 הודיע להם כי הגיש הצוואה הראשונה לקיום אצל רשם הירושות ובאותה שיחה ביקש האח ... כי כל האחים יסייעו לתובע שנמצא במצב כלכלי לא טוב. האחים הסכימו לסייע לתובע בסך של 10,000 ₪ כל אחד אולם האח מ' התנגד בטענה שהסכום המוצע נמוך מדי ואין די בו בכדי לסייע לתובע.

13. סמוך לאחר הפגישה השתלט התובע על דירת המנוחה, החליף בה מנעול, מתגורר בה לבדו, נוהג בה מנהג בעלים ואינו מאפשר למי מהאחים להיכנס לדירה.

14. במקביל הציג התובע לאחים מסמך הכתוב בכתב יד בשפה הפרסית ללא תאריך וללא חתימת המנוחה וטען כי מסמך זה נערך כשבועיים טרם פטירת המנוחה ובו נרשם כי המנוחה מורשה לתובע את כל רכושה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

15. המדובר אם כן במסמך ללא תאריך, ללא חתימה, כאשר בתחתית המסמך מופיע שמה בלבד ובניגוד לחתימתה הברורה והמיוחדת המופיעה בצוואתה הראשונה.

16. מהמסמכים הרפואיים שצורפו לבקשת התובע לקיום צוואת המנוחה, עולה כי המנוחה שהיתה כבת 90 לערך, היתה ביום 4/5/2017, סמוך למועד בו נטען כי נערכה הצוואה השנייה, חולה סיעודית כרונית המרותקת למיטתה; סובלת מאי ספיקה נשימתית כרונית; זקוקה לעזרה 24 שעות ביממה מטפלת צמודה 24 שעות ביממה.

17. בנסיבות אלו, ברי כי המסמך שנחזה כצוואה שנייה, מעולם לא נכתב על ידי המנוחה ומדובר במסמך שזויף על ידי התובע, שכן נוכח מצבה הרפואי, לא היה באפשרותה לכתוב המסמך במועד הנטען.

18. לחיזוק גרסתם טענו הנתבעים כי אין זו הפעם הראשונה שנקבע כי התובע זייף מסמך ובעניין זה הפנו להחלטתי במסגרת הליכים קודמים שהתנהלו בעניינה של החברה המשפחתית שנוהלה על ידי חלק מהצדדים שם קבעתי בתיקים 17445-09-15 ו 29031-11-17 במסגרת פסק הדין החלקי מיום 28/02/2019 כי:

"57. עובדה זו וכך גם יתר טענות הנתבע ומכלול הראיות והעדויות שפורטו לעיל באשר לנפקות המסמך, מובילות למסקנה אחת בלבד, מסמך ההתחייבות זויף. אין זה סביר או הגיוני כי מדובר במסמך שמולא מול עיניו של י' ונחתם על ידו קודם להעברת המניות ומשכך, אני קובעת כי י' עמד בנטל השכנוע להוכיח כי גרסתו היא ההגיונית ומעולם לא חתם על ההצהרה הכתובה במסמך, הגם שחתימתו מתנוססת בשולי המסמך. המדובר ריק שעליו התנוססה חתימתו ומולא לאחר מכן על ידי ד', אליו הגיע המסמך החתום בדרך לא דרך.

58. משקבעתי כי המסמך זויף, אין כל נפקות לטענה בדבר ההתחייבות בסך של 1.5 מיליון ₪ ודי בכך בכדי לדחות הטענה על אף פיצולו של הדיון והכרעה בסוגיות הבעלות במניות בלבד..."

בעניין זה מצאתי מקום להעיר כי על פסק הדין שניתן במסגרת התיקים לעיל הוגש ערעור והערעור התקבל בחלקו ביום 25/09/2019. ברם הקביעות שנקבעו בסעיפים 57-58 לעיל, לא בוטלו ונותרו על כנן.

19. לטענתם, התובע המשיך בדרכו, זייף המסמך, החתים המטפלת על תצהיר שקרי לפיו שמעה מהמנוחה כי התובע, שהיה מסובך כלכלית שנים רבות, קנה הבית מכספו שלו.

20. בסיכומיהם הוסיפו וטענו הנתבעים כי יש לשים לב תרגום הנוטריוני לשפה העברית של המסמך בשפה הפרסית ממנו עולה בבירור כי תוכן המסמך בכתב יד הוא "המניות של המשרד", אותן חפצה האם המנוחה ככל הנראה להעניק לבנה. לטענתם, בעקבות מחיקת מילה במסמך והוספת המילה 'בית' שונה תוכנו של המסמך.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

21. התובע לא הרים הנטל להוכיח שהמסמך נחתם בתחילת חודש מאי 2017 ובהיעדר תאריך די בכך בכדי לפסול אותו מלשמש כצוואה.

22. נוכח מסקנת המומחית כי לא תוכל לייחס או לשלול את כתיבת החתימה למנוחה, לא הוכח כי זו חתימתה של האם המנוחה על גבי המסמך ודי בכך בכדי לפסולו מלשמש כצוואה.

23. לא הוכח כי המסמך כולו נכתב בידי האם המצווה שעה שקיים קו מחיקה במסמך ויש כתיבה בדיו השונה מיתר הרישומים והמילה 'בית' מופיעה בסטייה ימינה מקו יתר השורות במסמך.

24. בנסיבות אלו ונוכח הוראות סעיפים 19 ו- 25 לחוק הירושה, תשכ"ה- 1965, יש לדחות בקשת התובע לקיים צוואתה השנייה של האם המנוחה ולהורות על קיום צוואתה הראשונה מיום 16/12/2013.

טענות התובע

25. הצוואה השנייה נכתבה בכתב ידה של האם המנוחה, בשפה הפרסית, שפת אמה. הצוואה תורגמה ואושרה על ידי נוטריון דובר פרסית לשפה העברית וצורפה לה תעודת רופא המאשרת את מועד עריכתה.

26. הצוואה השנייה הגיעה לידי לאחר שנמצאה בבית האם המנוחה, שנותר על כנו והוא מצא אותה בין מסמכי הרפואיים בעת האחרונה.

27. סלע המחלוקת בין הצדדים הינו הזכויות בבית בו התגוררה המנוחה יחד עם בעלה.

28. התובע הוא שרכש את הבית מהחברה המשכנת עמיגור, הסדיר את רישום הזכויות בבית על שם הוריו והכל תוך כדי שכלל הצדדים מודעים לכך כי זה ביתו של התובע וזה היה גם רצון האם המנוחה כעולה מצוואתה השנייה.

29. העובדה כי הוא זה שקנה את הבית בו התגוררו הוריו בחייהם והוא איפשר להוריו לגור בבית ועובדה זו היתה ידועה לכלל אחיו ולמעשה הבית אינו מהווה חלק מהעזבון. בעניין זה יוער כבר עתה, כי ככל שהבית אינו מהווה חלק מהעזבון, היתה פתוחה בפני התובע הדרך להגיש תביעה לקביעת היקף עיזבון האם מנוחה או לחילופין, תביעה לסעד הצהרתי בדבר הבעלות בזכויות בבית, ברם מסיבותיו שלו בחר שלא לעשות כן.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 22445-01-20
ת"ע 44249-02-20

30. בצוואה הראשונה נפלו פגמים רבים, שכן חרף רצון האם המנוחה להעביר אליו בלבד את הבית, נכס זה לא הוחרג מהצוואה שעה שהאם המנוחה סברה שברור לכל כי הבית שייך רק לו ולא לאחיו.

31. לחילופין, טען התובע כי האם המנוחה היתה מאוימת וחרדה מפני בניה הגדולים וסברה שככל שתציין שהבית שייך לתובע, אזי אחיו יתנכלו לו וחשש זה הובע בפניו פעמים רבות.

32. כאמור לעיל, התובע הוא שרכש את הבית ואיפשר להוריו מפאת כבודתם לגור בו עד אריכות ימיהם.

33. במסגרת הצוואה הראשונה הוטענה המנוחה, שכן הצוואה לא תורגמה לשפתה ולא הוקראה לה ולחילופין, עקב השפעה בלתי הוגנת. בעניין זה אומר כבר עתה, כי ספק אם יש ממש בטענות הללו, שכן התובע אומנם טען כי האם המנוחה לא דברה עברית. עם זאת, עיון בצוואתה הראשונה של המנוחה מלמד כי נרשם בה כי המנוחה חתמה על צוואתה "לאחר שקראה והבינה את תוכן הצוואה דלעיל מילה במילה...". התובע אף לא ביקש לחקור את העדים החתומים על גבי הצוואה ולכאורה, די בכך בכדי לקבוע כי הצוואה נערכה כדין. לא זו אף זו, טענות התובע בנוגע להשפעה בלתי הוגנת ביחס לצוואה הראשונה אינן מפורטות כלל וכלל, ומעבר לטענה סתמית של השפעה בלתי הוגנת, אין כל התייחסות לטענה זו מצידו. בנסיבות אלו ובהיעדר פירוט ולו מינימלי ביחס לטענה זו המפרט העובדות אשר יש בהן בכדי לתמוך בטענה, היא נדחית על הסף ולא אשעה לה.

34. התובע הוסיף וטען כי בידי ראיות התומכות בגרסתו לפיו הדירה נרכשה על ידו. אציין כי עיינתי במסמכים שצורפו על ידי התובע לתמיכה בטענתו לפיה הוא רכש הבית עבור הוריו. אף בעניין זה ניתן לקבוע כי דין הטענה להידחות כבר עתה. אומנם התובע צרף מסמכים רבים ביחס לדירת המנוחים. ברם, עיון בכלל המסמכים מלמד כי עסקינן בדירה שנרכשה על ידי ההורים המנוחים מחברת עמיגור והסכם המכר נערך בין ההורים המנוחים ביום 13/12/1983 לבין חברת עמיגור ובהודעת המכירה נרשם כי נרכשה על ידי ההורים בלבד בסך של 1,581,000 ₪ מחברת עמיגור (יועזר כי ממסמכים קודמים שצורפו, עולה כי עלות הדירה מעמיגור שונה ומדובר בסכום אחר, ברם, אין בכך בכדי לשנות דעתי כי לא צורפה כל אסמכתא שיש בה בכדי לתמוך בטענה כי התובע הוא ששילם עבור הדירה). כך גם צורף מסמך מבנק טפחות מיום 17/01/1984 ממנו עולה כי נכון ליום 31/12/1983 גובה ההלוואה עומד על סך של 1,297,163 ₪ ובצירוף הפרשי הצמדה בסך של כ- 199,000 ₪ לחובת ההורים המנוחים. אכן, התובע צרף אישורי תשלום על סך של עשרות אלפי שקלים לטובת עמיגור על שם ההורים המנוחים, אלא שכאמור לעיל, אין המדובר במסמכים שיש בהם בכדי להעיד על תשלומים מצד התובע, אלא על תשלומים מצד ההורים המנוחים בלבד ולא מן הנמנע כי מסמכים אלו ניטלו מבית ההורים לאחר פטירתם. בנסיבות אלו, אין במסמכים הללו

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

כל ראייה בכדי לתמוך בגרסת התובע לפיה שילם עבור דירת ההורים המנוחים ואף נהפוך הוא, שעה שהוכח שההורים לבדם נטלו משכנתא לא מבוטלת לשם תשלום עבור זכויותיהם בדירה ולכך אדרש אף בהמשך.

35. בסיכומיו הוסיף וטען התובע, כי התנהגות הנתבע 2 שהגיש בקשה לקיום צוואה קודמת מבלי ליידע התובע הינה בעייתית למדי ומצדיקה ביטולה של הצוואה הראשונה כפי שנעשה בפועל.

36. נטל ההוכחה להוכיח כי צוואת המנוחה זויפה רובץ לפתחם של הנתבעים והם לא עמדו בנטל הזה.

37. המנוחה היתה כשירה לצוות את הצוואה השנייה והוכח כי הצוואה נערכה על ידה שעה שהמומחית לא שללה כי זו אכן חתימתה.

38. לא ניתן להסתמך על תצהירי עדי הנתבעים שכן מדובר בתצהירים זהים ואף הוכח בחקירת העדים כי חלקם לא ידע כלל כיצד חתמה האם המנוחה.

39. לא הוכח שההוספה של המילה 'דירה' על גבי הצוואה אינה בכתב ידה של המנוחה ורואים בוודאות שמדובר בכתב יד של אישה זקנה ומדובר בצוואה שאינה מותרת מקום לספק לפרשנות לרצון המנוחה לאחר מותה לפיה בכוונתה להוריש דירתה לבנה התובע.

40. טענת הנתבעים לפיה המנוחה צוותה כביכול להוריש חלקו של בעלה במניות החברה אינה נכונה מאחר והבעל מעולם לא היה בעל מניות בחברה ואין ליתן אמון בטענות הנתבעים לפיהן לא היו מריבות בין הצדדים טרם פטירת האם המנוחה.

41. העדים בקשו להמעיט ולהתכחש לעובדה שהתובע היה אדם אמיד ובעל נכסים בתקופה הרלוונטית וזאת על מנת לנשלו מזכויותיו ואין במצבו הכלכלי לאחר גירושו בכדי להצביע על מצבו כאמור באותה העת.

42. לבקשה לביטול צו קיום צוואת המנוחה צורף תצהיר המטפלת ששימש ראייה בהליך קודם אשר הסתיים בפסק דין במסגרתו בוטל צו קיום צוואתה הראשונה של המנוחה. משכך ושעה שהתצהיר שימש כראייה, יש בו בכדי לשמש ראייה גם בהליך דנן ואין בעובדה שהמטפלת לא התייצבה להיחקר על תצהירה בכדי לחייב פסילתו וניתן להכשירו בהתאם לחריגים הקיימים בפסיקה ובשעה שהנתבעים בחרו שלא לחקור המטפלת על תצהירה במסגרת הדיון בבקשה לביטול צוואתה הראשונה, יש לקבל האמור בו.

בעניין זה אומר כי דין טענת התובע להידחות. תחילה, אומר כי טענה זו הוכרעה עת קבעתי במסגרת ההליך כי התצהיר יוצא מהתיק, לא יינתן לו כל משקל והוא לא ישמש כראייה שעה

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

1 שהמטפלת לא התייצבה לחקירתה עליו (ראו עמוד 10 לפרוטוקול הדיון מיום 14/10/21, שורות
2 7-8). משכך ושעה שבית משפט אינו ערכאת ערעור על החלטותיו, די בכך בכדי להצדיק דחיית
3 הטענה. יתרה מזאת, אין לקבל טענת התובע לפיה הנתבעים בחרו שלא לחקור המטפלת על
4 תצהירה בהליך הקודם ויש בכך בכדי לשמש לרעתם. בהסכמת הצדדים בוטלה הצוואה הראשונה
5 ונקבע כי טענות הצדדים ביחס לכל צוואה יתבררו חדש, וזאת על מנת ליתן לתובע את יומו בבית
6 המשפט ומפאת יעילות ההליך. הטענה לפיה העובדה שמשיקולים פרקטיים של יעילות הדיון לא
7 נחקרה המטפלת, תשמש לרעת הנתבעים, אינה סבירה ואינה הגיונית ויש בקבלתה בכדי לסרבל
8 הליכי משפט ולהאריכם שלא לצורך. כך גם אין בתצהירה בכדי לקבוע כל ממצאים מהטעם שלא
9 נחקרה ולא נקבעו כל קביעות על סמך עדותה ופסק הדין בו בוטלה הצוואה הראשונה, ניתן
10 בהסכמה.

11 מכל המקובץ ניתן לקבוע כבר עתה, כי דין הטענה לפיה יש לקבל האמור בתצהיר המטפלת,
12 דינה דחייה וכך הינני מורה.
13

14 43. הסמכות לקיום צוואה על אף הפגם מסורה לבית משפט והפגם שבצוואה שבכתב יד ניתן לריפוי
15 בהתאם להוראות סעיף 25 (ב)(1) לחוק הירושה והוכח כי תאריך עריכת וחתימת הצוואה בכתב
16 יד נעשה בסמוך לאישורי הרופא שבדק המנוחה, המדובר באישורי רופא מימים 04/05/2017 ו-
17 12/05/2017 והצוואה נחתמה על ידה.
18

19 44. צוואה קודמת היתה מיותרת שכן ממילא עיזבונה היה מתחלק בין כל יורשיה בדין באופן שיוויוני.
20
21 45. בנסיבות אלו, עתר התובע כי אורה על קיום צוואתה השנייה של המנוחה.
22

23 46. דיון והכרעה

24 על החופש לצוות ניתן ללמוד מסעיפים 2 ו-27 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק
25 הירושה") ומחופש זה נגזרת החובה למלא אחר הציווי.
26

27
28 פנים לעניין זה דברי כב' השופט חיים כהן בע"א 869/75 בריל נ' היועמ"ש, פ"ד לב(1) 98, 102,
29 כדלקמן: "קו היסוד של המחוקק בדיני צוואות אינו אלא מצווה לקיים דברי המת".
30

31 קו יסוד זה מעוגן כיום בסעיפים 1, 2 ו-3 חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, כחלק מזכות הקניין
32 של האדם וכזכותו לכבוד בחייו ובמותו.
33

34 היטיב לבטא עניין זה כב' השופט יעקב מלץ, בע"א 724/87 כלפה (גולד) נ' גולד, פ"ד מח (1) 22,
35 28-29 כדלקמן:

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

"כל מאבק סביב צוואתו של אדם מעלה בצידו את שאלת 'כבוד המת', השלוב בעיקרון הכללי של 'כבוד האדם', אשר היה לעקרון-על במשפטנו עם קבלת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בפסיקת בית המשפט זה לכל אורכה, לפני קבלת חוק היסוד ולאחריה, שזורה כחוט השני העמדה, שלפיה בכל הנוגע לצוואות מוענקת חשיבות מיוחדת לרצונו של הנפטר. זאת על פי הכלל הגדול הנקוט בידינו כי 'מצווה לקיים דברי המת'."

47. בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי על היושב בדין להימנע ככל האפשר מלפגוע בחופש הציווי תוך שמירה על האיזון העדין שבין כבוד המת לבין כבודתם של החיים. על האיזון האמור יש לשמור מקום בו מתקיים מאבק בין המבקשים לקיים את דברי המת כפי שבוטאו בצוואתו, לבין אלה המתנגדים לקיומה של הצוואה בנימוק כי איננה משקפת את רצונו האמיתי של המת (דברי כב' השופט מלץ, שם בעמ' 28-29).

48. הצוואות נשוא פסק הדין הן שתי צוואות כאשר הצוואה הראשונה הינה צוואה בעדים, כאמור בסעיף 20 לחוק הירושה.

בצוואה מהסוג האמור ישנה דרישה כי הצוואה תהא ערוכה בכתב; תישא את מועד עריכתה; את חתימת המצווה וחתימת העדים לה. בעניין הנדון לא נטען כי בצוואה המוקדמת נפלו פגמים ואדרש לכך בהמשך פסק הדין.

הצוואה השנייה הינה צוואה בכתב יד וזאת בהתאם להוראות סעיף 19 לחוק הירושה. בצוואה מסוג זה הדרישות הינן כי הצוואה כולה תיכתב בידי המצווה, תישא תאריך כתוב בידו ותיחתם בידו. אין מחלוקת כי בצוואה בכתב יד נפלו פגמים ובמיוחד כאשר לא נרשם תאריך בצוואה וקיימת מחלוקת באם המנוחה חתמה בכתב ידה על גבי הצוואה אם לאו והאם הוספו מילים על גבי הצוואה (כאמור לעיל, נטען כי המילה "בית" הוספה בשלב מאוחר יותר על גבי הצוואה). ברם, בהתאם להוראות סעיף 25 לחוק הירושה, ברי כי ניתן להכשיר פגמים מקום בו התקיימו מרכיבי היסוד של הצוואה, ככל שבית משפט משתכנע כי הצוואה משקפת את רצונו של המצווה והתקיימו מרכיבי היסוד בצוואה.

49. אשר על כן, אבחן תחילה את כשרותה של הצוואה המאוחרת שכן ככל שאקבע כי עסקינן בצוואה בת תוקף, אזי אין כל צורך לבחון תוקפה או אי תוקפה של הצוואה המוקדמת.

50. בהתאם להוראות סעיף 25 (ב) לחוק הירושה, כאשר עסקינן בצוואה בכתב יד, אזי מרכיבי היסוד הינם כי הצוואה נכתבה כולה בכתב ידו של המצווה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

51. לפיכך, על בית משפט לבחון באם הוכח כי הצוואה נכתבה כולה בכתב ידה של האם המנוחה ולכך
אדרש להלן. עם זאת, תחילה אדרש לסוגיית בחינת השאלה, על מי הנטל להוכיח כי הצוואה
נכתבה במלואה בכתב ידה של האם המנוחה.

52. בהתאם לספרות והפסיקה, הלכה היא שכאשר הצוואה נראית תקינה מבחינה צורנית, חזקה כי
היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה ומי שמבקש לפוסלה, עליו נטל הראייה. כלל
זה אינו חל מקום בו הצוואה אותה מבקשים לקיים אינה כוללת את היסודות הצורניים הנדרשים
בסעיפים 19, 20, 22 ו-23 לחוק, שכן אז אין מקום לחזקה לפיה הצוואה משקפת את רצונו
החופשי והאמיתי של המצווה. אומנם, אין בכך בכדי לפסול הצוואה וניתן להוכיח כי זה רצון
המנוח, חרף הפגם. עם זאת, נטל השכנוע כי עסקינן בצוואה אמיתית עובר לשכמו של זה המבקש
לקיימה ועליו לשכנע את בית המשפט שחרף הפגם, הצוואה הינה רצונו האחרון של המנוח (ראו
ע"א 869/75 בריל נ' היועמ"ש, פ"ד לב (1) 98; כן ראו ספרו של כבוד השופט שאול שוחט, פגמים
בצוואות, מהדורה שלישית, התשע"ו-2016, עמוד 69).

53. בעניין הנדון ושעה שאין מחלוקת כי לא מופיע בצוואה השנייה תאריך, הרי שהנטל להוכיח כי
חרף הפגמים הרי שזו צוואת המנוחה, מוטל על התובע ועל בית משפט לבחון באם הרים הנטל.
כעת אדרש לפגמים הקיימים בצוואה השנייה ואבחן באם חרף הפגמים, עלה בידי התובע לשכנעני
כי ניתן להכשיר הצוואה.

54. האם המסמך שנטען כי הינו צוואתה השנייה של המנוחה בכלל מהווה צוואה

אומר כבר עתה כי הצדדים לא נדרשו לעניין זה, אולם יש לבחון באם המסמך בכלל מהווה צוואה
ואפרט להלן.

כאמור לעיל, בצוואה השנייה נרשם בכתב יד כדלקמן:

"כפרה עליכם הילדים האהובים שלי...!
ילדי, אתם יקרים לי יותר מהנשמה שלי. מקווה שאלוהים ישמור עליכם מכל רע ויגן עליכם,
וכמו שעזרתם לי, מקווה אני שאלוהים יחזק אתכם ויעניק לכם טוב. מקווה אני שתמיד תהיו
גאים ותהיו בכבוד.
אני מרוצה מכם, ויהי רצון שגם אתם תהיו רצויים בטוב לפני האלוהים. אני רוצה שלאחר לכתי
תחיו ביחד בשלום ולא תיפרדו זה מזה, והאלוהים ישמור עליכם ותחיו חיים טובים בשמחה
ובאושר ובפרנסה טובה. תניחו את כל מטלטלי באמצע החדר ותחלקו ביניכם.
בתקופה שאבא היה חולה, פ טרח רבות למען אבא, ואני לא אפרט כל דבר, רק אומר שלקראת
מותו, הוא היה מחליף לאבא חיתולים, ותמך בו שלא ייפול.
אני רוצה לתת לד. פ את המניות של המשרד והבית, כי אבא היה אסיר תודה לו.
אהיה כפרתכם ילדים יקרים שלי.
ר".

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

בעניין הצווי נקבע בפסיקה כי יש לבחון האם מופיעה במסמך הוראת הנחלה, ולו משתמעת, והאם מלשונם של המנוח ניתן ללמוד על כוונתו להוריש רכושו ובאם יש הוראת הנחלה במסמך, יש לבחון באם ניתן לקיימו חרף הפגמים ויש לבחון אף את טענות הזיוף. אין מדובר בהפרדה קשיחה ועל בית המשפט לבחון את כל המכלול לרבות הדרישות הצורניות, שיש בהן בכדי להוות אינדיקציה להיות המסמך צוואה.

עוד נקבע בפסיקה כי אומנם יש לפנות לפרשנות בהתאם להוראות סעיף 54 (ג) לחוק הירושה וזה אינו מגביל את כותב הצוואה ללשון מסוימת ומאפשר לו לעשות שימוש במגוון של ביטויים, אך זאת בתנאי שניתן להסיק מלשון המצווה כי התכוון לצוות את רכושו וכאשר הדבר אינו ברור, אין זו צוואה.

בעניין הנדון נרשם בצוואה השנייה: **"אני רוצה לתת לד.פ. (התובע- הערה שלי, ע.ג.) את המניות של המשדד והבית"**, אין כאן הוראה אופרטיבית מה יעשה בבית לאחר פטירת המנוחה, אלא הבעת רצון בלבד.

בעניין זה נקבע בפסיקה כי: **"יש לזכור כי הבעת רצון ברורה ומפורשת של נפטר להוריש רכושו לאדם פלוני אין בה כשלעצמה די בכדי לקבוע כי מסמך מסוים שרשם הנפטר מהווה צוואה** (ראו ע"א 1978/05 פלוני נ' פלוני, פורסם ביום 10/01/2007, פסקה 18).

כמו כן, אף מקום בו לא התעורר ספק באשר לרצון המנוח לערוך צוואה ואף נערכה טיוטה ראשונה, נקבע בפסיקה כי הבעת רצון אינה מספיקה, כל עוד לא מופיעה במסמך שהותיר אחריו המנוח הוראה כלשהי בנוגע למה יעשה עם רכושו לאחר מותו (ראו ע"א 202/85 שולמית פרדלינה קליינה- ביק נ' דינה גולדברג, פ"ד מא (2) 757; ע"א 37/80 באומן נ' נתן, פ"ד לח (4) 320).

כאמור לעיל ושעה שאין בצוואה השנייה הוראת הנחלה מפורשת במסגרתה מעניקה המנוחה את הבית לתובע, ספק באם ניתן לראות במסמך צוואה ונראה כי מדובר בהבעת רצון בלבד שאינה כוללת הוראת הנחלה.

כידוע על בית משפט לבחון את נסיבות עריכת הצוואה. בעניין זה טען התובע כי היה בעל ממון רב והוא אשר רכש הדירה להוריו ומטעם זה, בחרה אמו לתת לו את הבית שהיה למעשה שייך לו. אף האחים שהעידו מטעמו של התובע ניסו לתמוך בגרסתו לפיה היה בעל ממון רב באיראן. לטענתו, טרם עלייתו ארצה עבד בשגרירות ישראל באיראן והרוויח כסף רב. טענה זו תמוהה בעיני שעה שהתובע היה בן 26 בלבד בעת עלייתו ארצה ולא ברור כיצד עלה ביכולתו לממן רכישת דירת עמידר בישראל. יתרה מזאת, נימוק זה לפיה האם הורשה לו את הדירה מהטעם שהוא זה שקנה להוריו את הידירה, אינו מתיישב עם הנימוק המפורט בצוואתה השנייה של האם מנוחה, עת ציינה כי היא רוצה לתת לו את המניות והבית כי האב המנוח היה אסיר תודה לו, לאחר שטרח רבות למן האבא ונראה כי לו זו היתה כוונת האם המנוחה, ליתן הבית לתובע, הרי

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

שהיתה מציינת נימוק זה בצוואה. משלא עשתה כן, לא שוכנעתי כי התובע אכן מימן בית ההורים בכספו ולא הוכחו נסיבות המצדיקות הענקת הבית על ידי האם דווקא לו מכל שמונת אחיו. מה גם שמעיון בצוואתה השנייה של האם עולה כי אהבה את כל ילדיה, היתה גאה בהם, כולם היו יקרים לה ולא הוכח שהתכוונה להדיר מי מילדיה מרכושה.

כבר נקבע לא אחת שיש להימנע מהפיכת שופט ליוצר צוואה ובמיוחד כאשר עסקינן בצוואה בכתב יד שכן אז עלול להתעורר חשש רציני שמא יוכרו כצוואות פתקים אישיים שכתב המנוח בינו לבין עצמו ואשר ממילא לא התכוון לצוות בהם רכושו (ראו ע"א 1978/05 לעיל).

בנסיבות אלו ולאור העובדה שאין במסמך הצוואה השנייה כל הוראה אופרטיבית באשר לאופן חלוקת הרכוש ושעה שלא התרשמתי שהיה בכוונת המנוחה לנשל את יתר ילדיה מעיזבונה, עולה ספק רב באם המסמך שבפניי הינו צוואה.

על אף האמור, אדרש ליתר הפגמים במסמך הצוואה השנייה ולא אעשה מלאכתי קלה יותר ואבחן באם יש בהם בכדי להתגבר על יתר הפגמים אותם ציינתי לעיל.

55. היעדר תאריך על גבי הצוואה השנייה

כאמור לעיל, הצוואה הראשונה נערכה ביום 16/12/2013. לטענת התובע, הצוואה השנייה מאוחרת לה ונערכה במועד כלשהו במהלך השבועיים האחרונים טרם פטירת המנוחה ביום 21/5/2017. לטענתו, הוכח כי תאריך עריכת הצוואה היה בסמוך לאישורי הרופא שבדק את המנוחה בעודה בחיים וכפי שהדבר משתקף מהאישורים הרפואיים שאין מחלוקת לגבי תאריכיהם ב- 04/05/2017 ו- 12/05/2017, אשר תואמים את דברי המטפלת כאמור בתצהיר שניתן בפני הנוטריון.

בעניין גרסת המטפלת אשר ציינה בתצהירה כי המנוחה אמרה לה שבדעתה לשנות את צוואתה, אומר כי כבר עתה כי לא מצאתי מקום ליתן כל משקל לתצהירה שעה שזה נמשך מהתיק ונמחק וכבר נדרשתי לכך לעיל. מעבר לאמור גם עיון בתצהיר, אין די בו בכדי לתמוך בגרסת התובע לפיה צוואת המנוחה נערכה דווקא בשבועיים טרם פטירת המנוחה, אומנם בתצהירה ציינה המטפלת כי ראתה את צוואתה השנייה של המנוחה שנערכה בשבועיים שלפני פטירתה. עם זאת, בתצהירה ציינה העדה כי במהלך פטירת המנוחה שהתה בחו"ל ולא היתה בארץ, אולם לא טרחה לציין מתי נסעה לחו"ל טרם הפטירה ולכן לא ברור מתי בדיוק הספיקה לראות את צוואתה של המנוחה כטענתה כשזו נערכה כנטען על ידי התובע, בשבועיים שלפני מועד פטירתה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

1 מעבר לאמור, ושעה שהעדה לא נחקרה על תצהירה וגרסתה לא הועמדה לחקירה נגדית, לא
2 מצאתי כאמור מקום ליתן לה כל משקל ודינה להידחות. אומנם התובע טען כי במקרה זה ולאור
3 החרג לכלל לפיו בית משפט מוסמך שלא לפסול תצהיר של עד שלא התייצב, יש לקבל התצהיר
4 וגרסת העדה שעה שלא היה באפשרותה להתייצב בבית משפט ולהעיד על גרסתה, אלא שאין
5 לקבל עמדה זו. אומנם התובע טען כי לא תצמח טובה למטפלת מעדותה זו שעה שאינה בעלת
6 עניין בהליך ואף מטעם זה יש לקבל הגרסה ואף הוסיף וטען כאמור לעיל שבמסגרת הליך קודם
7 בחרו הנתבעים שלא לחקור המטפלת ודי בכך בכדי לקבלו. בעניין זה אשוב ואומר כי איני מוצאת
8 לקבל הטענה. אין בעובדה שבמסגרת הליך קודם לא נחקרה המטפלת, שעה שלא היה צורך בכך,
9 נוכח ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים, בכדי לבסס ממצאים כלשהם על יסוד גרסתה.

10
11 אף הטענה לפיה המטפלת אינה בעלת עניין ולא תצמח לה כל תועלת מעדותה לא הוכחה שעה
12 שהמטפלת לא נחקרה על התצהיר. אשר על כן, אין ליתן לתצהירה כל משקל ובית משפט יתעלם
13 ממנו.

14
15 מעבר לאמור ולאור הפתרונות הטכנולוגיים של היום ושעה שלגרסתו של התובע מדובר בעדה
16 רלוונטית, היה עליו לעשות כל מאמץ על מנת שתעיד אף אם אינה נמצאת בארץ. משלא טרח
17 לדאוג כי תעיד חרף היעדרותה מהארץ, ברי כי עובדה זו פועלת לחובתו.

18
19 התובע עצמו הצהיר שהבחין בצוואתה השנייה של המנוחה לאחר פטירתה, בביתה בשנת 2018
20 והוא לא ידע על קיומה קודם לכן. במצב דברים זה, לא הוכח כלל וכלל שצוואתה השנייה של
21 המנוחה נערכה לאחר הצוואה הראשונה ואין מדובר במסמך שנערך קודם לכן. אף עיון בצוואה
22 השנייה ממנו ניתן ללמוד כי זו נערכה לאחר פטירת האב המנוח, אין בו בכדי לבסס הטענה כי
23 נערכה לאחר הצוואה הראשונה, שכן אין מחלוקת שהאב המנוח נפטר לפני עריכת הצוואה
24 הראשונה של האם המנוחה.

25
26 עוד יצוין כי התובע מסר גרסאות שונות באשר למועד בו נערכה הצוואה השנייה, כך טען בבקשתו
27 לקיום צוואתה השנייה של המנוחה, כי תאריך עריכת הצוואה הוא יום 21/05/2017 ואף אם אניח
28 כי זו טעות, שכן מדובר במועד פטירת המנוחה, הרי שטען במסגרת בקשתו לביטול הצוואה
29 הראשונה, כי הצוואה השנייה נערכה בתחילת מאי 2017 ובחקירתו טען כי נערכה כחודש לפני
30 פטירת האם (עמוד 10 לפרוטוקול, שורות 28-29). כך או כך, התובע אינו יודע אף לגרסתו מתי
31 נערכה הצוואה השנייה ומסתמך על דברי המטפלת לטענתו. עם זאת ושעה שלא העידה בפניי,
32 והואיל ונמשך תצהירה, הרי שבפועל, התובע אינו יודע בעצמו מתי נערך מסמך הצוואה השנייה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 22445-01-20
ת"ע 44249-02-20

56. במצב דברים זה, אני קובעת כי לא עלה בידי התובע להוכיח שהצוואה השנייה נערכה לאחר הצוואה הראשונה ושעה שנטל השכנוע רובץ על התובע, די בכך בכדי לקבוע כי לא הרים הנטל ואין באמור בכדי להצדיק תיקון הפגם באופן המכשיר הצוואה כצוואתה השנייה של המנוחה.

לכאורה, די בכך בכדי לקבוע כי דין הבקשה לקיום הצוואה להידחות שעה שלא הורם הנטל על ידי התובע להוכיח כי הצוואה השנייה נערכה לאחר הצוואה הראשונה והיא מאוחרת יותר. על אף האמור, מצאתי מקום להידרש לקיומם של יתר הפגמים בצוואתה השנייה של המנוחה.

57. האם הוכח שהצוואה כולה נכתבה בכתב ידה של המנוחה

כאמור לעיל, במסגרת ההליך מונתה מומחית אשר נדרשה לקבוע באם הצוואה כולה נכתבה בכתב ידה של המנוחה. בעניין זה טענו הנתבעים כי הצוואה זויפה כך שהוסף בכתב יד בשפה הפרסית המילה 'בית'.

עיון בצוואה השנייה שנכתבה בפרסית מלמד שבשורה השנייה מהסוף, נמחקה מילה לא ברורה ותחתיה נרשמה המילה בית. בעניין זה ציין המתרגם כי: "המילה 'בית' מופיעה בתחילת שורה 15 בסטייה ימינה מהקו של כל יתר השורות". עוד הוסיפה המומחית כי "ישנו קו מחיקה וכתובה מחדש של המילה **بیت**", (בתרגום לעברית- המילה 'בית', הערה שלי- ע.ג.) אשר נכתבו בדיו השונה מיתר הרישומים במסמך".

58. אין מחלוקת כי המילה "בית", בצוואתה השנייה של המנוחה, משנה את משמעות המסמך, שכן הבית הינו עיקר עיזבונה של המנוחה וככל שהמסמך יקרא ללא המילה בית, הרי שלכאורה נרשם בשורה הרלוונטית על ידי המנוחה:

"אני רוצה לתת לד.פ (התובע, הערה שלי- ע.ג.) את המניות של המשרד, כי אבא היה אסיר תודה לו" ובאם ייקרא המסמך עם המילה בית הרי שיש לקרוא:
"אני רוצה לתת לד.פ (התובע, הערה שלי- ע.ג.) את המניות של המשרד והבית, כי אבא היה אסיר תודה לו".

59. אם כן, ניתן לראות שככל שנוספה המילה בית, הרי שמדובר בצוואה אחרת לגמרי שכן לולא ייקרא המסמך עם המילה "בית", ברי כי לא היה בכוונת המנוחה להוריש לתובע בלבד את הבית.

60. אם כן, על מי הנטל להוכיח כי המילה 'בית' הוספה לצוואתה של המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

בעניין זה טען התובע כי המסמך כולו כלל גם את המילה בית בשפה הפרסית והוא לא הוסיף מאומה וזה היה רצון האם המנוחה. מנגד, טענו המתנגדים, כי המילה "בית" זויפה והוספה בשלב מאוחר יותר על צוואת המנוחה. בעניין הנדון ושעה שגם מתרגם המסמך מצא מקום לציין כי המילה "בית" מופיעה בסטייה ימינה מהקו של כל יתר השורות וכך אף ניתן ללמוד מעיון בצוואה המקורית ונוכח הערת המומחית לפיה המילה "בית" נכתבה בדיו שונה מאשר יתר המסמך ומעין בלתי מקצועית נראה כי אף גודל האותיות במילה "בית" קטן יותר באופן יחסי מגודל האותיות במילים האחרות, די בכך בכדי להקים חשש לתקינותה של המילה "בית" בצוואה המאוחרת ובכדי לבסס את טענת הנתבעים לפיה המילה הזו הוספה בשלב מאוחר יותר ויתכן שעל ידי התובע בעצמו.

בהתאם לפסיקה, כאשר צד טוען לזיוף עליו הנטל להוכיח את טענתו ברמת וודאות של מעבר ל-51 אחוזים שכן מדובר בטענה שיש לה גוון פלילי במסגרת ההליך האזרחי ולכן נדרשת מידת שכנוע גבוהה יותר (ראו ע"א 475/81 זיקרי יעקב נ' כלל חב' לביטוח בע"מ, פ"ד מ (1) 589; ע"א 3546/10 אליהו מישאלי נ' אולגה קליין, פורסם ביום 18/04/2012; ע"א 260/82 סלומון נ' אמונה, פ"ד לח (4) 253).

61. במצב הדברים שבפניי, התרשמתי כי אף בחינת הראיות בזהירות המחויבת, הרי שזו מובילה למסקנה כי המילה "בית" לא הופיעה במסמך המקורי שנכתב על ידי האם המנוחה וזאת מהטעמים שלהלן:

א. המומחית קבעה כי המילה "בית" נכתבה בדיו שונה מזה שנכתב המסמך כולו. קביעה זו של המומחית לא נסתרה שעה שלא נשלחו לה שאלות הבהרה ולא נחקרה על מסקנות חוות דעתה. די בכך בכדי לעורר ספיקות באשר לאמיתותה של הצוואה השנייה, שכן לו המילה "בית" הופיעה בטקסט המלא של המסמך, מדוע היא נרשמה בדיו שונה. בהיעדר כל הסבר לכך ובמבחן השכל הישר, ניתן להסיק כי אכן מילה זו צורפה למסמך בשלב מאוחר יותר כטענת הנתבעים.

ב. עוד יוער כי מעיון במסמך הצוואה השנייה עולה כי המילה "בית" אינה מופיעה בהמשך רציף לשורה בה רשומה, אלא היא נמוכה יותר מיתר המילים באותה השורה ואף עיון מדוקדק מראה כי אינה נמצאת ברצף המלא של הטקסט אשר נוטה שמאלה, כאשר מילה זו נוטה ימינה. בעניין זה אף המתרגם ציין כי המילה "בית" נמצאת בסטייה ימינה יחסית ליתר הטקסט הכתוב במסמך.

ג. עוד התרשמתי כי המילה "בית" נכתבה בגודל קטן יותר מיתר המילים האחרות המופיעות במסמך הצוואה השנייה.

במצב דברים זה, די באמור בכדי לקבוע כי המילה "בית" לא היתה במסמך המקורי והוספה

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

בשלב מאוחר יותר לאחר שהמסמך נכתב במלואו. לתובע לא היה כל הסבר מניח את הדעת לכל העובדות לעיל ובנסיבות אלו ונוכח ניסיון החיים והשכל הישר ושעה שכבר בעבר נקבע על ידי במסגרת הליך אחר כי הנתבע זייף מסמך והציגו בפניי על מנת להשיג יתרון משפטי ולקבל תמורה שאינה מגיעה לו, יתכן, כי כך גם נעשה במסגרת ההליך דנן והתובע או מי מטעמו הוסיפו את המילה "בית" על גבי המסמך המקורי שככל הנראה נכתב על ידי האם המנוחה. הוספה זו של המילה "בית" על גבי המסמך המקורי שנתה לגמרי את המשמעות האמיתית של המסמך שכתבה המנוחה לילדיה. אשר על כן, אני קובעת ושעה שהנטל מוטל על התובע להוכיח מי הוסיף את המילה "בית" לא הוכח על ידי התובע כי המסמך הנחזה כצוואה שנייה נכתב במלואו על ידי האם המנוחה וכך לא הוכח כי התקיים מרכיב היסוד בצוואה אותו ניתן להשלים בהתאם להוראות סעיף 25 (ב) (1) לחוק הירושה, לפיו הצוואה כולה כתובה בכתב ידו של המצווה וזאת שעה שהמילה "בית" הוספה בשלב יותר מאוחר.

62. זאת ועוד, האם הוכחה חתימתה של המנוחה על גבי המסמך, עיון במסמך מלמד כי המנוחה רשמה בסוף המסמך הנחזה כצוואה השנייה את המילה ר' (שמה הפרטי ללא שם משפחה) הערה שלי, ע.ג. ועל בית משפט לבחון האם די בכך בכדי לקבוע כי זו חתימתה של המנוחה על גבי המסמך.

בעניין זה קבעה המומחית כי מאחר ודוגמאות חתימת המנוחה שהובאו לה כללו גם שם פרטי וגם שם משפחה, למעט אחת; מאחר וחתימת המחלוקת מצומצמת בכמות תכונות כתיבה ייחודית ומאחר והדוגמאות שהובאו לעיונה נערכו לכל הפחות כארבע שנים טרם חתימת המחלוקת, אין ביכולתה לייחס או לשלול את כתיבת החתימה לאם המנוחה.

63. כפי שציינתי לעיל, הלכה היא שכאשר הצוואה נראית תקינה מבחינה צורנית, חזקה שמשקפת את רצון המנוח ומי שמבקש לפסול אותה, עליו נטל השכנוע. כלל זה אינו חל מקום בו קיים פגם בצוואה ובמקרה כזה נטל השכנוע עובר לשכמו של זה המבקש לקיימה, ראו ע"א 464/77 דהאן נ' אזולאי, פ"ד לג (2) 16, עמ' 21. בעניין זה אוסיף ואציין כי התובע טען בסיכומיו כי נטל ההוכחה רובץ לפתחם של הנתבעים, אלא שאין לקבל הטענה. אכן זהו הכלל, אלא שכלל זה אינו חל מקום בו עסקינן בצוואה פגומה ובעניין הנדון, אין מחלוקת שמדובר בצוואה שקיים בה פגם ודי בכך להעביר נטל ההוכחה לשכמו ובעניין זה מצאתי מקום לצטט את דברי כבוד הנשיא בדימוס, השופט אהרון ברק בפסק הדין 464/77 (ראו לעיל):

"על פי חוק הירושה, תשכ"ה- 1965 (להלן- החוק) מוטל נטל השכנוע על זה המתנגד לקיום הצוואה. עליו להוכיח כי הצוואה אינה ביטוי לרצונו האמיתי והחפשי של המצווה. במקרה של ספק תקינות הצוואה (ע"א 190/68 יוסף סוטיצקי נגד יהודית קלינברוט, פ"ד כב (2) 138) דין זה אינו חל במקום שהצוואה, אותה מבקשים לקיים, אינה ממלאת אחרי כל היסודות הנדרשים בסעיפים 20-23 לחוק...משלא נתקיימו כל היסודות הללו, שוב אין מקום להנחתו של החוק, כי הצוואה היא צוואת אמת של המצווה. נהפוך הוא: קיים חשד רציני כי הצוואה אינה משקפת את רצונו המלא והמוחלט, שאם לא כן מדוע לא קויימו הוראות החוק?...על כן, משנפל פגם

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

1 כאמור בצוואה, עובר נטל השכנוע על שכמו של המבקש לקיים את הצוואה. עליו לשכנע את בית
2 המשפט- כאמור בסעיף 25 לחוק- כי אין ספק באמיתות הצוואה, דהיינו, שהצוואה מהווה ביטוי
3 לרצונו האמיתי והחפשי של המצווה..."

4
5 64. אם כן ושעה שהנטל עובר לשכמו של התובע להוכיח כי זו אכן חתימת האם המנוחה, עולה השאלה
6 האם הרים הנטל הנדרש. כאמור לעיל, לטענת התובע, המדובר בנטל שרובץ לפתחם של הנתבעים
7 להוכיח כי זו אכן החתימה, אלא שדין הטענה להידחות שעה שמדובר בצוואה פגומה. בסיכומי
8 טען הנתבע כי הוכח שהחתימה נחתמה על ידי האם המנוחה כעולה מחקירת הנתבעים ולאור
9 קביעת המומחית לפיה לא שללה כי זו אכן חתימת המנוחה.

10
11 65. בכל הנוגע לקביעת המומחית לפיה אשר קבעה כי אין ביכולתה לייחס או לשלול חתימת המנוחה,
12 אומר כי אין בכך בכדי לקבוע שהתובע הרים הנטל להוכיח כי זו חתימת המנוחה. אין מדובר
13 בקביעה פוזיטיבית לפיה זו אכן חתימת המנוחה. משכך ושעה שעסקין בהליך אזרחי, על התובע
14 להוכיח בלמעלה מ- 50% כי זו אכן חתימתה. משלא הוכח הדבר ולא נקבע כל ממצא ביחס
15 לחתימה, אין לקבל הטענה כי העובדה שהמומחית אינה שוללת כי זו חתימת המנוחה, בכדי
16 לקבוע שהוכח כי זו אכן חתימתה ודין הטענה שדי באי שלילת העובדה כי זו חתימתה, בכדי לקבוע
17 שזו אכן החתימה, להידחות.

18
19 66. עוד טען התובע בסיכומיו כי הוכח שזו חתימת המנוחה כעולה מחקירת הנתבעים. ברם, התובע,
20 מסיבותיו שלו, בחר שלא פרט בעניין ולא פרט כיצד הדבר נובע מחקירת הנתבעים. עיון בחקירות
21 הנתבעים מלמד כי לא ברור כיצד נטען כי חקירות הנתבעים מחזקות גרסה זו.

22
23 בעניין זה העידה הנתבעת מספר 5 כי:

24 "ש. כמה פעמים אמא שלך חתמה על מסמכים בפנייך?
25 ת. לא שזכור לי. אבל החתימה של אמא בבנקים כשהלכתי איתה אני זוכרת את החתימה
26 של אמא שלי. אבל כשהייתי בבנק עם אמא שלי, הרבה פעמים אמא שלי חתמה.
27 אני יכולה להעתיק לך את החתימה. היא הייתה רושמת את השם שלה וזנב למעלה.
28 (מסמנת באויר חצי סהר).
29 ש. כשהייתה הולכת לבנק היית רואה אותה איך היא חותמת?
30 ת. ברור שראיתי אותה. הלכתי איתה לבנק כשהיא חתמה, המכתבים הגיעו לבית שלי,
31 והייתי הולכת למעלה היא הייתה רושמת פ.ר עם זנב למעלה.
32 ש. אני מראה לך חתימה של אמא שלך על הצוואה מיום 16.12.13 ואני אומר לך שהזנב
33 הוא למטה ולא למעלה?
34 ת. זה זנב קשת למטה." 35

36 (עמודים 26-27 לפרוטוקול, שורות 3-25).

37
38 ובהמשך העידה: "אני רואה שהחתימה היא זיוף"

39
40 (עמוד 27, שורה 24)

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

ובחקירתו של הנתבע מספר 3 :

" איך אתה מצהיר שהחתימה זויפה

ת. מאיפה אני יודע.

ש. בכמה פעמים אתה מצהיר שהחתימה מזויפת ?

ת. אני לא ראיתי את המכתב הזה בכלל. זה לא חתימה שלה.

ש. האם יש בפניך בעת שחתמת על התצהיר הייתה לך חוות דעת שהחתימה מזויפת?

ת. זו לא החתימה שלה.

ש. אני אומר לך שאתה הצהרת שקר עד דבר שאתה לא יודע?

ת. אני לא שיקרתי אף פעם. אמרתי שזו לא חתימה שלה ואני לא מכיר את החתימה"

(עמוד 22, שורות 14-7).

67. בנסיבות אלו ושעה שחתימת המנוחה על גבי הצוואה השנייה הוכחשה על ידי הנתבעים ובהיעדר פירוט בסיכומים כיצד הוכח מחקירות הנתבעים כי המנוחה חתמה על גבי הצוואה ושעה שעומדת גרסה מול גרסה בנוגע לחתימת האם המנוחה. מחד, טענת הנתבעים, לפיה האם המנוחה חתמה חתימתה בצירוף שמה ושם משפחתה בלבד. מאידך, גרסת התובע לפיה חתמה לעיתים בשמה הפרטי ולעיתים בשם משפחתה. בנסיבות אלו ושעה שכפי שקבעתי לעיל, שהנטל להוכיח כי זו חתימת המנוחה ושעה שעומדת גרסה מול גרסה, אני קובעת כי לא הוכח שזו אכן חתימת המנוחה על גבי מסמך הצוואה השנייה.

68. מסקנה

מכל המקובץ, עולה כי לא עלה בידי התובע להוכיח כי חרף הפגמים הרבים בצוואתה של המנוחה (היעדר הוראה אופרטיבית של ציווי; היעדר תאריך; הוספת המילה בית ולכן לא הוכח כי המסמך נכתב במלואו על ידי המנוחה ולא הוכחה חתימתה) זו אכן צוואתה של המנוחה. משכך ובשים לב לאמור בסעיף 25 (א) לחוק, קיים ספק רב באם הצוואה משקפת את רצונה האמיתי של המנוחה. לכן, לא שוכנעתי כי ניתן להכשיר הפגמים הקיימים בצוואה ובנסיבות אלו אני קובעת כי לא ניתן לקיימה ודינה בטלות.

69. האם ניתן לקיים צוואתה הראשונה של האם המנוחה

אשר לצוואתה הראשונה של האם המנוחה מיום 16/12/2013 הרי שאין בה פגמים נראים חיצוניים. במסגרת הבקשה לבטלותה, טען התובע כי הצוואה פגומה מהטעם שלא הודע לכל האחים על הבקשה לקיום הצוואה טרם שהוגשה בקשה לקיומה ושעה שלא הודע על הגשת הבקשה לקיומה לכלל היורשים. ברם, פגם זה תוקן שעה שהצוואה בוטלה על פי החלטתי ואיפשרתי לשני הצדדים לתקוף מחדש את הצוואות, שכן מעת ביטולה של הצוואה הראשונה, ברי שהיה ידוע לתובע ולכלל היורשים על פי דין על קיומה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

70. עוד טען התובע כי דין הצוואה להתבטל מהטעם שהבית היה שייך לו והיה ידוע שהוא שרכש את הבית למגורי הוריו ועניין זה לא הוחרג מהצוואה הראשונה מהטעם שהאם המנוחה סברה שעובדה זו היתה ידועה לכלל אחיו. לחילופין, טען כי האם היתה מאוימת מבניה הגדולים וחששה שאם תציין עובדה זו בפניהם, הם יתנכלו לתובע.

בעניין זה אציין כי המדובר בשתי גרסאות עובדתיות סותרות באשר לסיבה בגינה בחרה האם המנוחה שלא להחריג את ביתה מצוואתה על אף שלגרסת התובע היה ידוע לכל כי חרף הרישום לפיו הבית שייך להורים המנוחים, הבית שייך לו. בעניין זה נקבע בהוראות תקנה 27 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 כי:

"בעל דין אינו רשאי להעלות בכתבי הטענות טענה שבעובדה סותרת או חלופית, זולת אם אימת בתצהיר כי העובדות כהויתן אינן ידועות לו".

71. לתובע לא היה כל הסבר מניח הדעת כיצד מסר שתי גרסאות עובדתיות חלופיות בנוגע לאי החרגת הבית מהצוואה ובניגוד להוראות תקנות סדר הדין האזרחי. משכך, דינן בטלות. לא זו אף זו, כפי שקבעתי לעיל, לא עלה בידי התובע להוכיח כי הוא שרכש את הבית להוריו. ממסמכי הרכישה עולה כי הבית נרכש על ידי ההורים והם ששלמו את המשכנתא שניטלה עבורו במהלך השנים. אף גרסתו לפיה הביא להוריו כספים רבים לצורך רכישת הבית שעה שהיה בן 26 בעת הרכישה, כספים אותם קיבל במהלך עבודתו בשגרירות ישראל באיראן טרם עלייתו ארצה, אינה סבירה ואינה הגיונית, במיוחד לאחר שהעיד כי הגיע לארץ לאחר שברח מהכלא באיראן והותיר אחריו שם אשה וילד (עמוד 8 לפרוטוקול, שורה 28). אף טענתו במהלך חקירתו כי הבית נרשם על שם הוריו מהטעם שלא יכול היה לרושמו על שמו, אינה סבירה בהיעדר כל הנמקה מדוע לא יכול היה לרשום הבית על שמו וליתן להוריו להתגורר בו ככל שביקש לאפשר להם זאת.

72. אף הגרסה לפיה האם אוימה על ידי אחיו הגדולים מחשש שיתנכלו לו, אינה סבירה בעיני, התובע לא פרט הגרסה דיה. כך גם לא הוצגו כל ראיות לאיומים הללו. אומנם, האחות נ' העידה כי הצוואה הראשונה נערכה על מנת להפיס את דעתם של כלל האחים וכי האם המנוחה ערכה אותה על מנת למנוע מריבות וויכוחים (עמוד 25 לפרוטוקול, שורה 9) אלא שלא צורפה כל ראיה שיש בה בכדי להעיד על איומים מצד מי מהאחים באופן שמנע מהאם להפעיל את רצונה החופשי ולחלק את רכושה לכלל ילדיה.

מעבר לאמור, הטענה בדבר איומים נזנחה בסיכומים וכל שנטען היה כי הצוואה הראשונה נערכה על ידי האם המנוחה על מנת להתגבר על המריבות שהיו בין ילדיה, הצדדים בהליך שבפניי.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

73. בהתייחס לטענה לפיה האם המנוחה לא דברה ולא קראה בשפה העברית, אציין כי אף טענה זו נזנחה בסיכומיו של התובע, מה גם שלא הוכחה כלל. יתרה מזאת, בתה של המנוחה, נ, שתמכה בטענות התובע העידה כי האם המנוחה היתה פקחית ודברה בעברית וכתבה בעברית (עמוד 25 לפרוטוקול, שורה 14).

74. יתר טענות התובע לא מצאתי בהן ממש ובנסיבות אלו, די בכך בכדי ליתן צו לקיום הצוואה הראשונה ולקבוע כי זו נערכה עקב רצונה של האם המנוחה למנוע מריבות וויכוחים בין כל ילדיה בנוגע לעיזבונה.

75. לא זו אף זו, בשים לב לכך שבצוואתה הראשונה של המנוחה, חילקה היא כלל עזבונה באופן שוויוני בין שמונת ילדיה, הרי שאף אם תיפסל צוואתה זו, הרי שיינתן צו ירושה שיוביל לתוצאה זהה נוכח הזהות בין הדין החל לבין צוואתה הראשונה של המנוחה ואף מטעם זה, לא מצאתי מקום לבטלה.

76. סוף דבר

הינני מורה על בטלותה של צוואתה השנייה של המנוחה ומורה על קיום צוואתה הראשונה של המנוחה מיום 16/12/2013 בה הורשה רכושה לכל שמונת ילדיה בחלוקה שוויונית. עוד אני מורה לב"כ הנתבעים לצרף תוך שבעה ימים טיוטת צו קיום צוואה לחתימתו.

המזכירות תמציא העתק פסק הדין לבאי כח הצדדים.

פסק הדין מותר לפרסום ללא פרטים מזהים ובתיקוני עריכה בלבד.

המזכירות תסגור התיקים שבכותרת.

התובע יישא בהוצאות ההליך בסך של 20,000 ₪, אשר ישולמו לכלל הנתבעים בחלקים שווים. ההוצאות ישולמו בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן, יישאו הפרשי ריבית והצמדה כחוק. יוער כי הגם שהיה מקום לחייב הנתבע בהוצאות ריאליות לרבות שכר טרחת המומחית, מצאתי מקום, נוכח נסיבותיו האישיות של התובע ולפניהם משורת הדין, שלא לחייבו בהוצאות נוספות.

ניתן היום, כ"א שבט תשפ"ב, 23 ינואר 2022, בהעדר הצדדים.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 22490-01-20 ע' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 22445-01-20

ת"ע 44249-02-20

עפרה גיא, שופטת

1
2
3
4
5
6
7